

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
z Wojskowej Służby Polek
ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
66 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
2 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Toruń
„Grunwald” KOPPAJ-PAL
Stremłau Wiesław
ps. „Brzezino”

Strefa M: 1577/2508 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Strembau Wiesław

J. M.: 1577/2508 Pom.

Towarzystwo "Grunwald", KOP, PAP-PAL

I./1. Relacja —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

k. 1 s. 1-2

II. Materiały uzupełniające relację

k. 1 s. 1

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 28

VI. Fotografie

książka ikonografii

1/3. Inne materiały dokumentacyjne -
- Strembau Wiestaw.

1. "Dokument zastępczy" z 23.08.1946 -
- dotyczy przynależności Alojzego Bednarskiego
do PAB-PAS, kserokop. oryg. k. 1 s. 1-2

DOKUMENT ZASTĘPCZY.

X

1107/113411-1 a m. 26. 2/19

My niżej podpisani:

- 1/ kpt. STREMLAU Wiesław, syn Leona, ur. dnia 2.10.1914r. w Gruranie pow. Świdwie, Nr legitymacji 2233, zamieszkały w Toruniu, ul. Dekerta 6;
- 2/ por. URBANIAK Władysław, s. Adama, ur. dnia 4.2.1900 w Pleszewie, Nr legitymacji 3306, zam. w Toruniu, ul. Dekerta Nr 16;
- 3/ chor. MAKOWSKI Franciszek s. Franciszka, ur. dnia 18.07.1899r. w Lupichowie, pow. Starogard, Nr legitymacji 4017, zamieszkały w Toruniu ul. Dekerta Nr 19

zamiast przysięgi stwierdzamy własnoręcznie podpisanymi i bieżemy na siebie całkowitą odpowiedzialność za prawdziwość powyższego, a mianowicie, że ob. B E D N A R S K I Alojzy, syn Alojzego, urodzony dnia 9.01.1896r. w Toruniu, Nr legitymacji 2611, zamieszkały w Toruniu, ul. Zygmuntowska Nr 14 - służył od dnia 1.11.1939r. w Polskiej Armii Podziemnej z późniejszą przynależnością do Polskiej Armii Ludowej, do dnia 31.01.1945r.

Mianowany:

podporucznikiem dnia 4. kwietnia 1941r.
porucznikiem dnia 18.11.1944r. - rozkaz Komendy Naczelnej Polskiej Armii Ludowej Nr 74/Org. pkt 1 z dnia 18.11.1944r.

Torun, dnia 23. sierpnia 1946r.

Stremłau W. kpt.
/STREMLAU Wiesław, kpt./

Urbanik W.
/URBANIAK Władysław, por./

Makowski F.
/MAKOWSKI Franciszek, chor./

Numer repertorium: 69/1946.

Ja, Józef Mielcarek, powołany do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Okręgowego, pełniący obowiązki notariusza w Toruniu, poświadczam, że

- a/ osobiście mi znany Wiesław Stremłau, zamieszkały w Toruniu przy ulicy Dekerta nr.6,
- b/ Władysław Urbanik, zamieszkały w Toruniu przy ulicy Dekerta nr.16,
- c/ Franciszek Makowski, zamieszkały w Toruniu przy ulicy De-

Dekerta nr. 19,

powyższe swoje podpisy własnoręcznie w dniu dzisiejszym w mojej obecności złożyli.

O tożsamości podpisujących Władysława Urbaniaka i Franciszka Makowskiego, przekonałem się w braku rekonescentów na podstawie okazanych mi legitymacyj oficerskich z fotografiami, wystawionych za nr. 3761 względnie 3496.

Toruń, dnia dwudziestego trzeciego sierpnia tysiąc dziewięćset czterdziestego szóstego roku.

Józef Mielcarek
o. notariusza.

[Faint, illegible handwritten signatures]

II. Materiały uzupełniające relację -
- Strzembau Miestaw:

1. aut. Strzembau W., Mieczem z gestapo w
Grudziądzu, „Kombatant Grudziądzki”, 1984,
omyg.

lic. 1 s. 1

Kombatancki Grudziądzki
Jednostki z BoWiG w Grudziądzu
IX 1984

III

III

3 listopada 1940 r. zostałem aresztowany przez gestapo w Toruniu. Równocześnie aresztowano wielu moich kolegów z Torunia i jak się potem w czasie śledztwa okazało, około stu członków KOP-u, mieszkających w różnych miastach między Warszawą a Gdynią. Należeliśmy wszyscy do tajnej organizacji niepodległościowej Komenda Obrońców Polski.

Byłem szefem wywiadu KOP-u na województwo pomorskie i kiedy w śledztwie zorientowałem się, że zostaliśmy zdradzeni przez byłego przodownika policji Jędrzejewskiego z Czernikowa, który był kurierem KOP-u między Warszawą a Pomorzem, uznałem sprawę jako poważną. Jędrzejewski bowiem przekazał gestapo grubą teczkę materiałów dotyczących naszej pracy wywiadowczej z terenu Torunia i całego Pomorza. Sytuacja była jednoznaczna.

Aresztowanych przewieziono do siedziby gestapo w Grudziądzu przy ul. Młyńskiej. W piwnicach tajnej policji hitlerowskiej razem ze mną znaleźli się: Adam Przybyła, Marian Tuszewski, Kazimiera Jackowska i inni. Przez kilka dni przestuchiwano nas prawie bez przerwy — dniami i nocą. Potem zostaliśmy osadzeni w obozie przejściowym przy ul. Sądowej (obecnie ul. Sikorskiego). Tam właśnie zorientowaliśmy się, jak wielki i poważny zastęp miały aresztowania w dniu 3.XI.1940 r.

W dniu 15 grudnia 1940 r., w czasie kolejnego śledztwa, gestapowcy oznajmili nam, że wkrótce zostaniemy postawieni przed sądem doraźnym.

A więc śmierć! Właściwie nie mieliśmy już żadnej nadziei. I oto szczęśliwym trafem wymyślono w obozie przejściowym przy ul. Sądowej strażników. Gestapowców, którzy nas pil-

Uciekłem z Gestapo w Grudziądzu

nowali, odesłano do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, a „opiekę” nad nami przejęła „zielona policja”. Nowi strażnicy nie orientowali się, za co zostaliśmy aresztowani i uwierzyli w nasze zapewnienia, że za stuchanie radia. Zaczęliśmy chodzić na roboty, oczywiście pod eskortą.

Razem z kolegą Adamem Przybyłą zaczęliśmy snuć plany ucieczki. Wierzyliśmy, że udana ucieczka będzie ratunkiem nie tylko dla nas dwóch, ale i innym pomoże, gdyż śledztwo wciąż trwało i wielu ogniw gestapowcy jeszcze nie rozpracowali.

W dniu 21 stycznia 1941 r. pracowaliśmy w garażach gestapowskich przy zbiegu ulic obecnie noszących nazwę Mickiewicza i Wolności. Nosiliśmy swoje cywilne ubrania. Do pracy zdjąłem płaszcz i złożyłem go za wozem meblowym, stojącym tuż przy parkanie. Był ostry mróz i strażnicy co chwila wchodziłi na rozgrzewkę do wartowni pewni, że nikt nie ucieknie z ogrodzonego terenu. Szedłem do szopy po sprzęt do odśnieżania i widząc, że nie jestem obserwowany, zdecydowałem się. Z łopatką w rękę przebiegłem plac. Za wozem meblowym narzuciłem płaszcz i wymknąłem się na ulicę przez furkę, z której poprzedniego dnia usunąłem gwoździe, którymi była zabita na stałe.

Podkreślam, że kolega Adam Przybyła bardzo mi pomógł, gdyż obserwował teren i mógłby mnie powstrzymać, gdyby nagle z wartowni wyszedł strażnik.

Maszerowałem ostro, choć z dużą na ramieniu w stronę koszar byłego Centrum Wyszkolenia Zandarmerii — obecnie ul. Karabinierów. Niedaleko, przy polnej drodze, stał mały domek z przybudówką. Mieszkała w nim moja ciotka p. Majewska. Na mój widok odważna kobieta powiedziała „Wiesiu, uciekłeś z gestapo, to dobrze”. Zaraz zaprowadziła mnie do szopy, a ja, wiedząc że gestapowcy szukając człowieka przebijają siano metalowymi prętami z zadziornymi, położyłem się na deskach w głąb szopy. Na szczęście rewizji nie było.

O zmierzchu ciotka wraz ze swoją córką zaszyły mnie w siennik wypełniony słomą i sankami zawiozły do znajomego kolejarza p. Malczewskiego, który mieszkał w podobnym domu w pobliżu grudziądzkiego dworca towarowego.

Przeleżałem kilka godzin w sienniku, w małej stajence. O godzinie 23.00 „wypruto” mnie z siennika i resztę nocy spędziłem w mieszkaniu p. Malczewskiego, który o 4.00 rano przemycił mnie do pociągu towarowego, zdążającego do Torunia.

Zadrutowałem się z obu stron w budce hamulcowej. Pociąg wlokł się bez końca. Około 16.00 przejechaliśmy Łysomice. Zaraz za stacją wysunąłem się z budki, ułożyłem się na najniższym stopniu wejściowych schodków i stoczyłem się na śnieg.

Do Torunia dotarłem pieszo. Po krótkim pobycie u krewnych, wyjechałem do majątku Tuczo (koło Inowrocława), gdzie jako księgowa pracowała druga moja ciotka — p. Wawrowska. Przez całą okupację ukrywałem się u Polaka, rzadcy tego majątku — p. Stanisława Biskholca. Od jego kuzyna — p. Leona Biskholca dowiedziałem się, że motch kolegów wywieziono do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, a zakończenie śledztwa sprawy członków KOP-u odłożono do czasu, kiedy gestapo mnie schwyta. W grudziądzkiej niemieckiej prasie ukazał się mój portret rysunkowy i wyznaczono 5000 Rm nagrody za ujawnienie miejsca mojego pobytu.

Uratowałem się od śmierci, ale gestapo w odwet za ucieczkę aresztowało moją żonę Elżbietę, która do dnia wyzwolenia była więźniem obozów koncentracyjnych Stutthof i Ravensbrück. Cierpiełi też moi koledzy, którzy zostali w łapach gestapowców. Piętnastu z nich wtrącono do bunkra i zagrożono im karą śmierci w wypadku powtórzenia się ucieczki. Na szczęście już nikt nie próbował uciec.

Świadcami wyżej opisanych zdarzeń są: Adam Przybyła — Toruń, ul. Konopnickiej 29 i Władysław Jaworowski — Grudziądz, ul. Michajłowa 18.

WIESŁAW STREMLAU

Toruń, ul. Żwirki i Wigury 26

T: M: 1577/2508 Pom.

Toruni

Stromlau Wiesław

✓. Party informacyjne
k. 28

A

STREMLAU WIESŁAW ps."Brzezina" TORUN/KO KOP

- 1) Z polecenia Piątkowskiego Witold Lendzion szef wywiadu KO KOP szczęśliwie uniknąwszy aresztowania w marcu 1940r. przekazał swoje obowiązki i kontakty Marianowi Tuszewskiemu i Wiesławowi Stremlaui ps."Brzezina", który został szefem wywiadu.
- 2) Aresztowany 3.XI.1940r. w Toruniu, tak jak i inni członkowie toruńskiej KOP. Zdołał zbiec z aresztu w Grudziądzu. Zatrzymano wówczas jego żonę i osadzono w obozie Stutthof.
- 3) Po aresztowaniu Stanisława Obiegałki 4.XI.1940r. i przewiezieniu go do więzienia grudziądzkiego przeprowadzono konfrontację ze Stremlauiem - o czym wiadomo z grypsu więziennego Obiegałki.

Zr.: A.Gąsiorowski, KOP, [w:] Walka podziemna..., s.298, 299, 300.

MGr'94

a Stroniarz Wiesław
ps. „Brezina”

Tomii
K O P

2

Kierował wyjazdem K O P
na Pomorze po aresztowaniach
w pot. III 1940 (wyjazd Witolda
Sędzińskiego w Głogowie).

zob: K. Cichomowski, Materiały,
cz. II s. 4

MS. XI 104

Strombau Wiesław

Tosui 3
KOB

Aresztowany w XI 1940r., dzień
21. 01. 1941 (?) dokonat ułomnej
ucieczki z więzienia (w Gwardii dnu)?

zob. pr. mgr. K. Beszajisli, Poznańskie
org. kasp. w m. Torunia ..., s. 83.
(bibl. Fund.)

WZ. X4104

Stronemiu Wiestaw
ps. "Brzezina"

№ 0 4
№ 0 3

Lierowat wywiadem, goly lundt.
na Pom. Gpl. zostal Marjan
Tuszewski ps. "Czary" (po wycofaniu
sie z bieżącej działalności zorganizowal
aresztowaniem Witolda Lendriusa)

zob. pr. mgr. H. Bessenyidzi, Poznańskie
org. franc. w m. Torunia... 3.83
(biel. Fund.)

12. XII '04

Strombau Wiestaw

Toruni
KOP 5

z Torunia; zapraszamy do KOP i nasz
go kierownika grupy chojnickiej.

T: M-421/1047 Szeszmy Bernard
insp. Chojnice

abs. X 189

Strembau Wiesław

Toruni
KOP 6

Dokooptowano go do Komendy
Pomorskiego Okręgu KOP w miejsce
aresztowanego 6.03.1940r. Alfonsa
Zbomrowskiego; pełniącego funkcję
oficera organizacyjnego.

zob: T: M-1092/1872 Piotrowski Paweł,
KO

sk. III 161

Stremłau Wiesław

Tonni 7

sprawował kierownictwo wywiady, ucieki i wysłanie
w Gwadelupie.

zob. T:K: 348/348 Pom. Brygatowa Waleria

s. 19, 31, 35

Mi X'03

Stremłau Wiesław
ps. "Brzezino"

Tomii
KOP 8

Biogramik wyjazdu KOP na Pomorze
Gdańskie; raporty przekazywać mu
Stanisław Obiegetko ps. "Porej"

zob. J: M-185/794 Obiegetko Stanisław
02.11 s. 5-6 imp. Tomii

482 IV 102

Stremłau Wiesław

Tomii
KOP 9

Jemu przesłać stał się
Obiektka ps. "Poraj" inf. o
sytuacji materialnej i materialnej
spółdzielni.

Zob. pr. mgr. S. Berezynski, Poznańskie
wzg. kasp. w m. Tommie ...), s. 81,
(bibl. Fund)

12. XII '04

Stremłau Miesztaur

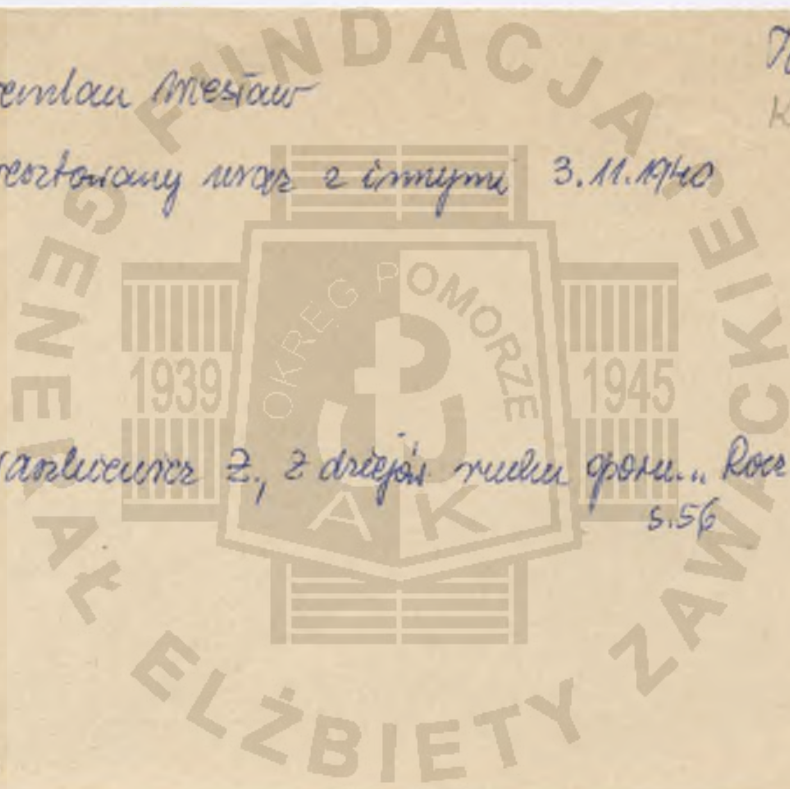
Tonid
KOP?

areztowany wraz z innymi 3.11.1940

10

Handlowiec z, z dziejami ruchu oporu... Roczn. Tor. 15
5.56

kp-94

Stremben W

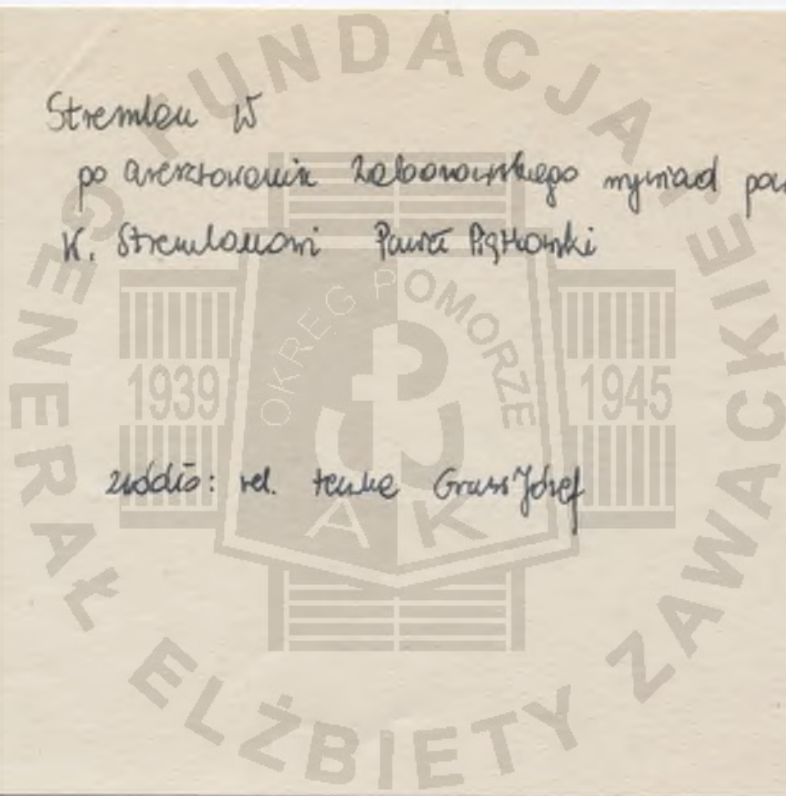
po aresztowaniu Lebonowickiego myślad panenyt
K. Strembowski Paula Piłkowska

Tamut
KOP

11

zaddio: red. tenke Grossyobef

9a

Ko P.
Toruń

Stronkian Wiesław

uzgi Elbichy

opis niecierli z wyznikiem w Górnym Górnym

galei sroczki wyznienie

Halama Przybry z Toruń

1 Władysława Jędrzejewskiego z Górnym Górnym

Toruń, ul. Łańcuchowa 26 - tel. 246-53

Warszawa - Toruń
KOP

Stremłau Wiestaw

13

Myńsk KOP

1939

OKREG POMORZE

1945

AK

Zob. T. Modryńska H. insp. Toruń
OM-97 Iq/1

TORUN

KOP

14

Strombau Wiesław

aresztowany przez Gestapo w Toruniu
dn. 3. XI. 1940r., przeniesiony do Gestapo
w Gnieźnie dn. 6. XI. 1940r., a po 6 tygodniach wywieziony
do obozu koncentracyjnego w Schillhofie.

z kolekcji Adama Przybyła ~~z kolekcji~~ znajdującej się
w Muzeum Okręgowym w Toruniu, sygn. MT/HII/D/51

MSJ.

Termin

15

Stowarzyszenie "Ameryka" (Ameryka)

Wzrost i rozwój Komitetu Obrony Polki
na Pomocę Główną, Amerykański 9/XI 1940-
6. Porozumienie 29/1 1941 uakt.

Michalski str. 411 (92)

Stremłau Miesiōm

Tomuś
Grunwald¹⁶

ciōnclē „Grunwaldu”, arestowany mē prēt.

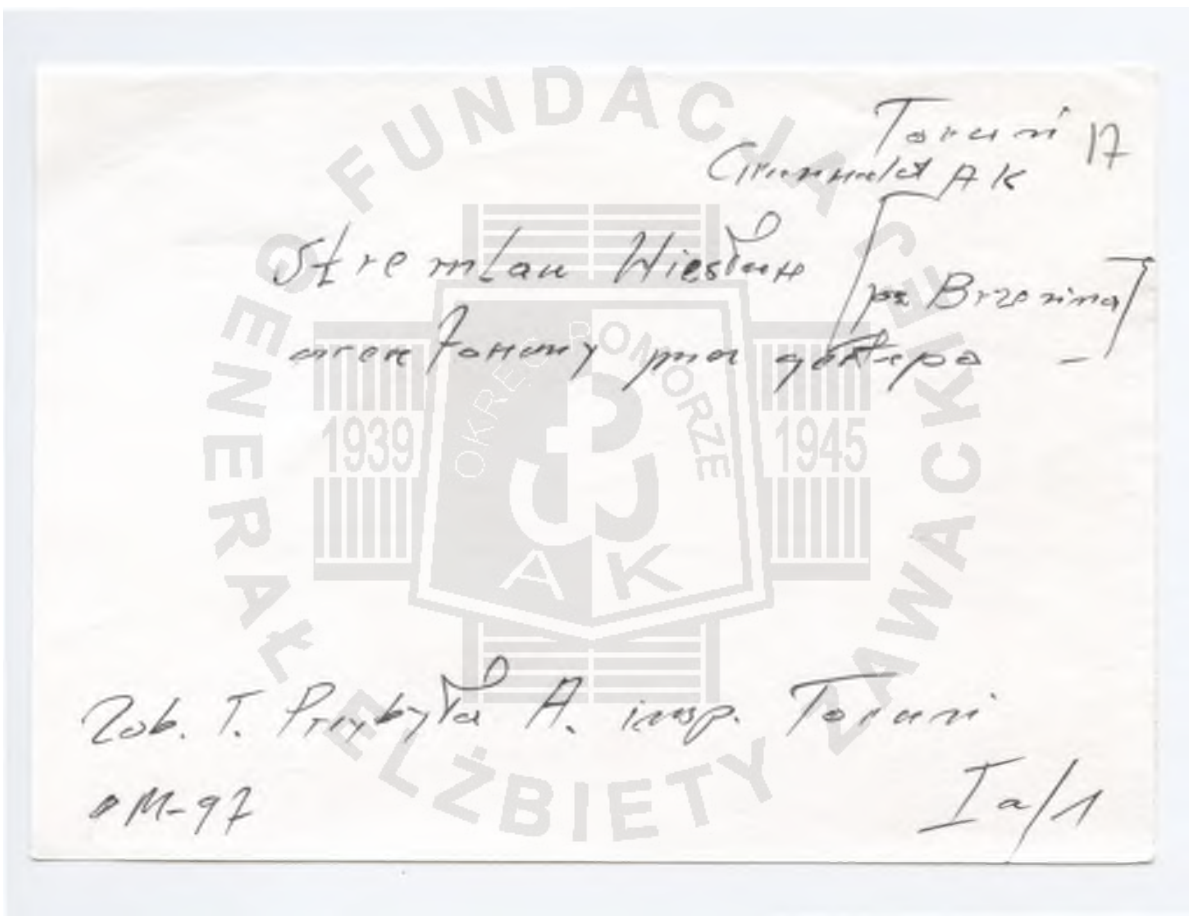
1940/41

ok. 1970r. dyrektor Młodzieżow. Zaliczosi

Budownictwa

rol. Alojzego Bednarskiego — M-2

KR 17/93

Towarzystwo
Stowarzyszenie AK

Stowarzyszenie Wiedza
wzrost formy pomorskiej
za Brzoźnia

Zob. T. Przybyła A. i in. Towarzystwo

AM-97

Ia/1

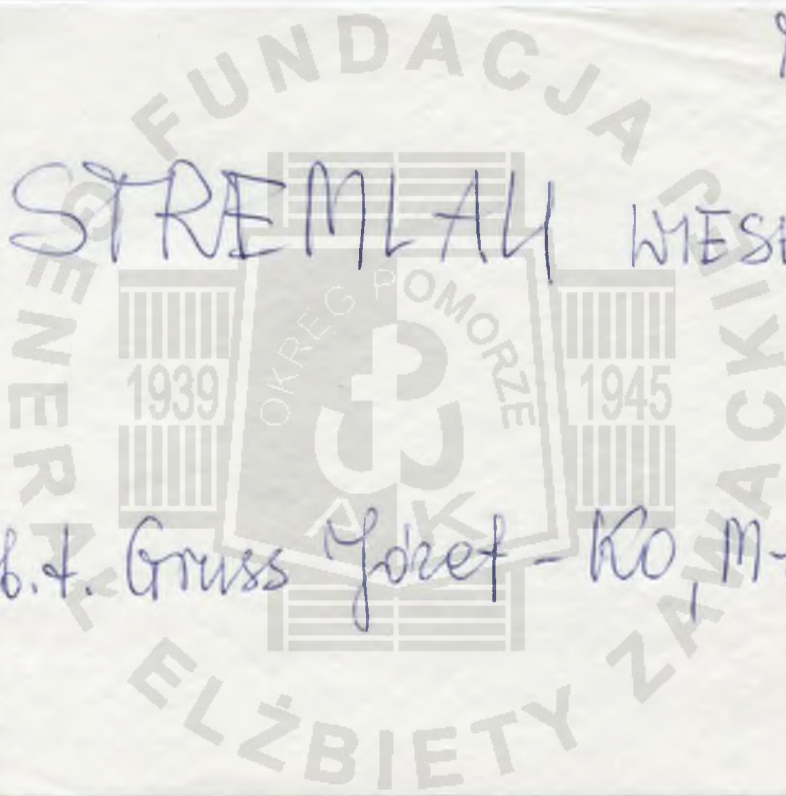
a/

FORMIN
KOP 18

STREMLAU WIEŚCZAW

dob. t. Gross Goret - KO, M-24

88 XII/94

² Stremłau Wiesław

Tomuś
KOS

19

W Tomuni kontaktował się
z nim Stanisław Obiegatka. W
wizycie w Gudziędzu był konfronto-
wany ze St. Obiegatką, gdzie „duś
śpiewał...”, wielebni z obozu.

zob: J: M - 185/794 g. 1/A. s. 9, 28, Obiegatka
Stanisław, imp. Tomuś
KOS TV 102

a Stremłau Wiesław

Tomii P. A. L.

20

członek Polskiej Armii Ludowej -
- nr leg. 2233 -

zob. T.M.: 185/794 Obiegatka Stenistaw
cz. 1/2, s. 2 - imp. Tomii

98z. IV/02

STREMLAU WIESŁAW

Toruń KOP

21

- 1) Członek KOP z Chelmży - Stanisław Obiegatko ps. „Pomaj” utrzymywał kontakt z W. Stremlau.
- 2) Obiegatko przekazywał W. Stremlauowi do Torunia raporty (opracowania), w których umieszczał informacje o sytuacji materialnej na Pomorzu, maskując tutaj szczerą społeczeństwa, dokumentował sytuację gospodarczą. Opracowania te dalej przekazywano dalej do Warszawy.

Źr.: A. Gąsiorowski, KOP, [s:] Walka podziemna ..., s. 293, 297.

MG 194

a Strembau W. Tomi KOB 22

Aresztowany z grupy osób z

Tomi'a dn. 3. M. 1940r.

Miekt 2 Gestapo w Gudziszku.

zob: T.M: 185/794 Obiektka Stanisław
ca. IV/1 s. 3 imp. Tomi'

ca. IV/1, 102

Mieszkaniec Strzebiel

Tomii 23
KOP
"Gomwald"

sukces pod adresem:
ul. Zwirki i Wigury 26

tel. 651-14-53

Stremłau Władysław, ps. "Bixekina"

Tonuń 25

szef wywiadu Komendy Obronców Polki
na Pomorzu; aresztowany 3 XI 1940 r. przez gestapo,
później udano na ciężką (21 stycznia 1941 r.)

Kob. Spółczyna Kofu Kopic

S. IV / 13

W. VIII / 08

Stronach 212

Tom 26

Koncert Odrodzenia
Polski

Kierownik wywiadu KOP na Pomorzu. Aresztowany 304 1950.
Współpracownik z Puławy i Tarczynem. Mieszkał w Warszawie w Górnym

at

Rob. T. oświ. Długosza 22. K. 348/348 Pom. i Notatki z druku
miesz. kamp. AK... s. 8 (kier. Puławy.)
72 VI '13

FUNDACJA
Toruń 27
KOP
Strombau Wienaw
ps. "Brzezina"
zob. Gąsiorowski Andrzej, Komenda Obrońców
Polski, Okręg Pomorze, Toruń, 2012, s. 225

Me 3/11/15

Forum 28
KOP

Stremłou Wiesław
ps. "Brzezina"

zob. Chrzaniowski B., Gąsiorowski A., Steyer K.,
Polska Podziemna na Pomorzu w latach
1939 - 1945, Gdańsk, 2005, s. 654

Stremłau Wiestaw

